

2017- 2026

**Kortversjon
Kommunedelplan for helse og
omsorg
Meistring i alle livets fasar**

Foto: Terje Løchen

Kortversjon publisert februar 2019 etter
kommunestyresak 22/17 21.mars 2017
Gol kommune
2017-2026

Innleiing

Dette er ein kortversjonen av kommunedelplanen vedtatt 21.3.2017 [Meistring i alle livets faser](#).

Kommunedelplanen skal vise dei overordna strategiane for korleis helse og omsorgssektoren i Gol kommune skal møte utfordringane som kan forventast dei komande åra. I møte med utfordringane i framtida, blir det nødvendig å gjera meir enn å utvide eller effektivisere dagens tenestnivå, basert på demografi og endringar i befolkningas behov. Kommunen får fleire oppgåver som skal utførast av færre personar og må difor utgreie alternative løysingar, ta i bruk ny teknologi og trekke inn andre aktørar. I tillegg vil kommunen gjennom sine strategiar og tiltak arbeide for å avgrense behovet for helsetenester.

Formål

Formålet for Kommunedelplanen for helse og omsorgstenestene er å:

- Sikre at alle som bur og oppheld seg i Gol kommune får dekkja sine behov for helse og omsorgstenester
- Sikre at kommunestyrets strategiske føringer for å oppnå dette blir ivaretatt
- Sikre at kommunen møter framtidens utfordringar og behov på ein god måte
- Sikre at utvikling på området, med tanke på førebygging og utvikling av helsetilstanden i befolkningen, er bærekraftig i forhold til økonomi og personell
- Bevare, fremme og forbedre befolkningens helse gjennom førebygging og folkehelseiltak
- Sikre at tenester blir ytt på ein koordinert måte, på tvers av tenester, etatar og forvaltningsnivå, og at innbygarane med helseutfordringar er sikra gode forløp.

Målområde for helse og omsorg

- Kommunikasjon og samarbeid
- Førebyggande tenester
- Sømlause tenester/heilskaplege pasient-og brukarforløp
- God og kompetent leiing, nærleik og tilgjenge
- Rett kompetanse på rett stad

1 Overordna utfordringar

Vi legg til grunn følgjande hovudutfordringar for helse- og omsorgstenestene i åra framover:

- Befolkningssamansetninga endrar seg. Det blir fleire eldre i forhold til tal på innbygarar i yrkesaktiv alder.
- Kommunen må gi tenester til fleire personer med meir samansette og alvorlege lidningar.
- Det er ei utfordring å få til heilheitlege pasientforløp og koordinerte tenester innad i kommunen, men også mellom nivå i helsevesenet.
- Kommunens økonomi er under press, samtidig som oppgåvene for helse og omsorgssektoren veks. Eit viktig fokusområde vil difor vera effektiv utnytting av ressursane.

- Endring frå behandling til førebygging. For å sjå resultat av førebyggjande arbeid løner det seg å starte så tidleg som mogleg, med barn og unge, og det er viktig å involvere heile samfunnet. Lukkast vi med det førebyggjande arbeidet, vil dette kunne frigjere ressursar til dei med størst behov for tenester.
- Det må forventast auka behov for tenester til personar som ikkje er fastbuande i Gol kommune, som ei fylgje av auka tilstrøyming av turistar og med bakgrunn i at det er bygd mange fritidsbustader med høg standard, som tillet personar med helsesvikt å opphalde seg på hytta.
- Det er ei endring av befolkninga i Gol kommune med 16 % minoritetsspråklege. Omsorgstenestene må leggast til rette på ein måte som sikrar at desse brukarane får gode og tilstrekkelege tenester. Den endra samansettinga av brukarars kulturelle og religiøse bakgrunn vil få konsekvensar for utforming av tenestene, og stiller større krav til individuell tilrettelegging.

2 Samfunnsperspektivet

For å kunne møte utfordringane som kjem, må vi få til i større grad medverknad frå pasientar, brukarar og pårørande. Det er eit mål at veksten i omsorgstenestene skal organiserast slik at den støtter opp under og utløyser alle dei ressursar som ligg hos brukarane sjølv, deira familie og sosiale nettverk, i nærmiljøet og lokalsamfunnet. Samtidig blir det hevda at involvering av pårørande kan gi helsegevinst, både for pasienten og for pårørande.

Gol kommune skal:

- Legge til rette for at flest mogleg tar ansvar for eiga helse. Dette kan f.eks. skje ved veiledning, likemannsarbeid, undervisning og uformelle møteplassar.
- Arbeide systematisk for å auke brukarmedverknad og involvering av pårørande.
- Ha eit godt samarbeid med, og god ivaretaking av pårørande. Bruk av dagsenter, vidareutvikling av avlastingsordningane, aktiv bruk av omsorgsløn og oppfølging av pårørande i ein vanskeleg situasjon skal brukast aktivt for å lette situasjonen for pårørande og redusere behovet for institusjonalisering.
- Bidra til utvikling av tiltak for læring og meistring.
- Utvikle samarbeidet med frivillig innsats og Frivilligsentralen.

Behov for bustader og anna bygningsmasse

I denne planen vil det vera fokus på dei bustader der kommunen har tildelingsrett. Likevel er det ikkje utan betydning kva slag bustader befolkninga bur i når dei byrjar å få behov for helse og omsorgstenester i heimen. Ein kan klare seg betre med dårleg funksjon i ein godt tilrettelagt bustad enn om bustaden er dårleg lagt til rette. Her kan både tilrettelagte einebustader og private eldrebustader spela ei rolle for tidspunktet når ein person har behov for ein kommunal tildelt bustad. Kommunen skal yte ein innsats for å legge forholda til rette for at det skal bli mogleg å bu heime så lenge kommunen kan yte helsehjelp på ein forsvarleg måte. Når ikkje det lenger er mogleg, skal kommunen tildele omsorgsplass med omsorg av riktig omfang og innhald.

Gol kommune skal:

- Gol kommune skal legge fram ein heilskapleg plan for utvikling av og investering i bygg til ulike formål, primært til bustadar, tenesteutføring og administrasjon.
  - Snarast starte opp arbeid med planlegging av nye heildøgns omsorgsplasser i tilknytning til dagens sjukeheimplassar og omsorgsbustadar.

- Legge ein plan for fornying av dei omsorgsbustadane som i dag ikkje er tilfredsstillande i forhold til utforming, bukvalitet og drift.
- Planlegge bustadar for vanskeligstilte.
- Sikre at dei ulike tenestene har lokaler som er godt plassert i forhold til kvarandre og brukaranes behov, med ei utforming som er forsvarleg og funksjonell.
- Legge forholdene til rette for privat etablering av bustadar for personar med framtidig omsorgsbehov.

Velferdsteknologi

Kommunane i Norge tek i bruk velferdsteknologi for å gi innbyggjarane betre moglegheit til å meistre eige liv og helse, og bidreg til at fleire kan føle seg trygge i eigen heim. Dette er eit område som fortsatt er under utvikling, og der fleire val må gjerast før ein har kome fram til dei beste løysingane. Utviklinga skal vera behovsdrive, noko som krev at ein forstår brukarens eksisterande og framtidige behov. Deretter må ein bruke kunnskapen som grunnlag for utvikling. Det er behov for utprøving og erfaring, og Gol kommune har til no i avgrensa grad tatt i bruk velferdsteknologiske løysingar.

For at teknologien skal fungere, må infrastrukturen, til dømes i form av mobilnett eller breibandsliner, vera på plass – og den må vera stabil.

Gol kommune skal:

- Skaffe oversikt over kva slags utfordringar som kan løysast ved å ta i bruk teknologi, på ein måte som bidreg til betre kvardag for brukaren og eller pårørande. Ta denne teknologien i bruk når den gir ei positiv nytte for brukar, pårørande og kommunen.
- Delta i samarbeid med nabokommunar for utvikling, utprøving og innfasing av løysingar.
- Sikre gode løysingar for stabil teknologisk drift og support.

Folkehelse

Gol kommune har med bakgrunn i folkehelsemeldinga og eigne folkehelseutfordringar valt å sette fokus på følgende innsatsområder:

- Årleg utvida folkehelseforum i Hallingdal
- Auka fysisk aktivitet i skule og SFO (samarbeid med idretten)
- Politisk vedtak på nasjonale kosthaldsråd i skule og barnehage
- Legge til rette for trygg og aktiv skuleveg
- Gjennomføre undersøkinga Ungdata kvart 3.-4.år
- Meir formalisert og målretta samarbeid mellom kommunen og det frivillige
- Politisk vedtak om nasjonale kosthaldsråd for lag/foreiningar/arrangement som får økonomisk støtte frå kommunen
- Masterplan Hallingmo
- Vurdere etablering av friluftsråd i Hallingdal
- Støtte opp om stadsutviklingsprosjekter i regi av Regionrådet

Gol kommune skal:

- Integreere folkehelseperspektivet i regional og kommunal planstrategiar = Helse i ALT vi gjer
- Utarbeide oversikt over kommunens folkehelseutfordringar og faktorar som påverkar folkehelse-status i kommunen.

- Foreslå strategiar og gjennomføre tiltak for å løyse utfordringane.
- Legge til rette for både organisert og ikke organisert fysisk aktivitet for hele befolkningen.
- Prioritere folkehelsearbeid hos barn og unge.

Helsefremmande arbeid

Gol kommune skal:

- Oppretthalde og vidareutvikle tilbod til enkeltindivid og ulike grupper, som tek sikte på å auke sosial deltaking og fysisk aktivitet.

Samarbeid kommune og spesialisthelsetenesta

I samhandlingsreformen (St.meld. nr. 47) blir det lagt til grunn at fleire av utfordringane i helsevesenet må finne si løysing i kommunane. Det betyr ei forskyving av oppgåver og ansvar frå spesialisthelsetenesta til kommunane. Kommunane skal sørge for ei heilskapleg tenking med førebygging, tidleg intervensjon, tidleg diagnostikk, behandling og oppfølging slik at heilskapleg pasientforløp i størst mogleg grad kan bli teke i vare innafor beste effektive omsorgsnivå.

Gol kommune skal:

- Aktivt bruke dei kommunale sengane ved intermediæravdelinga som ein del av eigen kommunehelseteneste.
- Vera ein aktiv aktør i Hallinghelse både i forhold til prosjektgjennomføring, oppfølging av avtaler og andre nødvendige samhandlingstiltak.
- Delta aktivt i samarbeid på tvers av nivåa i helsetenesta om habilitering og rehabilitering.

3 Tenesteperspektivet

Som grunnlag for å forstå dei tenestene som kommunene skal utføre, er det viktig å hugse på at mange av dei «lovpålagte tenestene» vart borte då Helse- og omsorgstenesteloven kom. Den beskriv i staden kva kommunen skal sørge for, og det grunnleggjende [er § 3-1](#), som sier at:

Kommunen skal sørge for at personer som oppholder seg i kommunen, tilbys nødvendige helse- og omsorgstjenester.

I praksis vil det si at det som er nødvendig, vil også vera lovpålagt. Loven utdjupar [i § 3-2](#) kva kommunen skal tilby, for å oppfylle ansvaret.

Leiing

Ei god leiing skal sørge for best mulige tenester ut frå dei ressursane som er til rådvelde, samtidig som publikum skal oppleve at tenestene er forsvarlege, heilskaplege og koordinerte.

- Dei som er leiarar i helse- og omsorgstenestene skal forvalte og leie tenestene slik at samfunnets mål med tenestene i størst mogleg grad blir nådd.
- Dei ulike tenesteområda er forventa å samhandle heilskaplege og koordinerte, og leiinga skal legge til rette for brukarmedverknad i ulike prosessar.

Gol kommune skal:

- Ta del i program for leiarutdanning som blir tilbydd som ein del av Kompetanseløft 2020.

- Arbeide med å styrke samhandling og samarbeid mellom leiarane, for å få til best moglege pasientforløp.
- Vurdere og evaluere om dagens organisering og leiarstruktur er optimal for å yte best moglege tenester.

Tenesteområda

Gol kommune skal:

- Arbeide for å vidareutvikle samarbeid på tvers av avdelingar, etatar, sektorar og kommunar, ev. ved å etablere team, med den hensikt å skape betre tenester for brukarar og pasientar.
- Samle tenestene som det er naturleg å ha «under samme tak».
- Ha eit mål om at alle aktuelle tenesteytarar skal kunne ta på seg oppgåva som koordinator.

Gol kommune skal:

- Vidareutvikle og ajourføre skriftlege rutinar for både fagleg og administrativ verksemd.
- Arbeide for at pasientopplysningar er sikra og at dei blir utveksla mellom ulike tenester på ein sikker og effektiv måte.
- Sikre at brukarerfaringar og -klager blir brukt systematisk til forbetring av tenestene.
- Sikre at avviksmeldingar og andre erfaringer fra personalet blir brukt systematisk til forbetring av tenestene.
- Innarbeide nasjonale handlingsprogram og retningslinjer for behandling og rehabilitering

Gol kommune skal:

- Ha tenester i samsvar med tilrådingane i forhold til førebygging, vaksinasjon og oppfølging av barn og unge.
- Oppfylle kravene i forskrift om kommunens helsefremmende og forebyggende arbeid i helsestasjons- og skolehelsetjeneste som sier at skolehelsetenestas tilbod også skal omfatte bistand og undervisning i gruppe/klasse/foreldremøter.
- Vidareutvikle psykiske helsetenester til barn og ungdom, bl.a. utgreie ei stilling som kommunepsykolog, ev. på tvers av etatar og i samarbeid med andre kommunar.
- Vidareutvikle samarbeid med oppvekstetaten for å betre høva for tidlig innsats

Gol kommune skal:

- Styrke heimetenesta
- Styrke demensomsorgen
- Følgje opp samarbeidet i Hallingdal som gjeld personar med oppfølgingskrevjande demens
- Når det er behov for det, gi tilbod om:
  - Nødvendige helse- og omsorgstiltak
  - Tilpassa bustad
- Aktivt bruke våre plassar på intermediæravdelinga på HSS.

Gol kommune skal:

- Utarbeide tiltak som bidreg til at personer med kronisk sjukdom meistarar sine liv, i samarbeid med pårørande og ved behov helse- og omsorgstenesta.
- Sørge for at flest mogleg av pasientane i denne gruppa og deira nære pårørande opplever at tenestene dei tek i mot er koordinerte og samordna.

Gol kommune skal:

- Auke den generelle kompetansen innan habilitering og rehabilitering.

- Utvikle eit heilskapleg og intensivt rehabiliteringstilbod, herunder etablere kvardags-rehabilitering som eit fast tilbod.
- Vidareutvikle faglege tyngdepunkt for habilitering og rehabilitering i kommunen.
- Ha ei samla oversikt over noverande og forventa behov for habilitering og rehabilitering i kommunen.
- Vidareutvikle kvardagsmeistring på ein systematisk måte.
- Vidareutvikle «rehabilitering med arbeid som mål» på ein systematisk måte.

Gol kommune skal:

- Bidra til at handlingsplan for vold i nære relasjonar i Hallingdal blir ferdigstilt og at tiltaka i planen blir følgt opp.

Gol kommune skal:

- Sørge for at bebuarane i institusjonen og heimebuande med kommunale helsetenester i heimen får tilstrekkeleg hjelp til stell av tenner.

Gol kommune skal:

- Bistå flyktningar og nyankomne innvandrarakar med mottak og integrering gjennom kvalifisering i introduksjonsprogrammet, ved informasjon, rådgivning, veiledning, individuelle planar, og andre eigenproduserte tiltak.
- Opprette helseteam for asylsøkarar, som skal ivareta dei lovpålagte helsetenestene til flyktningar og asylsøkere i mottak.

Gol kommune skal:

- Sørge for at dei som oppheld seg i kommunen, både befolkning og gjester får nødvendig akutt helsehjelp, uavhengig av årsak og geografi.

Gol kommune skal:

- Ta i bruk song og musikk som terapi både individuelt og i grupper
- Samarbeide med frivillige og kulturavdelinga om kulturelle opplevingar
- Oppmode alle borgarar i Gol til å skaffe seg eller endre bustaden sin til universell standard for å kunne bli både sjuk og gamal i eigen bustad
- Bruke heimebaserte tenester som basistilbodet i omsorgstenestene
- Følgje BEON-prinsippet for omsorg på riktig nivå

Gol kommune skal

- Utvikle eit godt og samordna miljøterapeutisk tilbod til personer med utviklingshemming og med psykiske plager.
- Vidareutvikle fritidstilbod med miljøterapeutisk gevinst.
- Sette i verk tiltak for å auke kompetansen innen miljøterapi.

Gol kommune skal

- Arbeide med å utvikle miljøterapeutiske lågterskeltilbod for å førebygge psykiske lidningar
- Auke kompetanse og innsatsen på rusfeltet
- Etablere bustadar for vanskelegstilte, spesielt dei med psykiske lidningar og eller rusproblematikk
- Auke kompetansen på psykisk helse i den samla helse- og omsorgstenesta

Gol kommune skal:

- Utvikle legetenesta i samsvar med framtidige lokale behov, bl.a. ved å gjennomgå omfang og organisering av tenesta.
- Sørgje for godt og tett samarbeid mellom fastlegar og resten av helse- og omsorgstenestene, både i forhold til førebygging, behandling og rehabilitering.
- Følgje opp sentrale krav til utvikling og innhald i legetenesta.
- Legetenesta skal heretter ha «null-avtale» som normalordning ved nytilsettingar.

Gol kommune skal:

- Yte fysio- og ergoterapitenester med god kvalitet til prioriterte grupper og er tilpassa brukarens behov.
- Tilpasse ressurstilgang og nivå på tenestene til brukernes behov og til ei ny kommunerolle.
- Bidra til at brukarane får høve til å ta vare på eiga helse og meistre kvardagen ut fra eigne ynskjer og føresetnader.
- Utvikle lokalt hjelpemiddellager etter behovet.

4 Medarbeidarperspektivet

Med aukande behov for fagkompetanse og ei forventet nedgang i befolkninga i yrkesaktiv alder, vil det bli ei stor utfordring å ha tilgjengeleg nok personale med høg nok kompetanse.

Gol kommune skal:

- Utvikle bruken av strategisk kompetanseplan for å sikre at behovet for kompetanse blir dekket på best mogleg måte.
  - Kartlegge behovet for vidareutdanning og spesialisert kompetanse, og legge til rette for tiltak som dekkjer behova.
- Følgje opp kompetanseløft 2020.
- Nytte kompetanse best mogleg ved å samarbeide mellom avdelingar, bl.a. i vikarpool, andre måtar å legge turnus på.
- Etterleve normer eller veileddarar for bemanning og kvalitet i omsorgssektoren dersom slike blir innført.
- Oppfylle lovregulerte krav til kompetanse i kommunale helse- og omsorgstenester, dersom slike krav blir innført.
- Gjera det attraktivt å leve, bu og arbeide i Gol kommune, for potensielle medarbeidarar i etaten og deira familiar.

5 Økonomiperspektivet

I kommunedelplanen er det beskrevet framtidige utfordringar og strategiar for å koma i møte desse utfordringane. Det er forventet auke i tal på brukarar og pasientar, det er forventet dårlegare pasientar og det blir stilt større krav til alle deler av primærhelsetenesta. Sett i forhold til den økonomiske situasjonen i Gol, er dette ei dårleg utvikling. Gol kommune ynskjer å effektivisere drifta med tanke

på kostnader, auke inntektsgrunnlaget og redusere investeringsaktiviteten for å drive bærekraftig. I tillegg ynskjer kommunen å oppretthalde tenestekvaliteten på dagens nivå.

For å møte utfordringane økonomisk vil kommunen måtte kombinere ulike tiltak. Med den forventede auken som er beskrevet i planen, kan det bli vanskeleg å koma utanom ei auke i tal på helsepersonell i åra framover. Det vil vera behov for nyinvesteringar i omsorgsplassar og andre lokale for tenesteyting.

Det betyr at ein større del av kommunens totale budsjett må bli prioritert til helse og omsorgssektoren. For å motverke noko av dette er det viktig at tenestene blir organisert på ein effektiv måte, at vi tek i bruk det potensialet som ligger i frivillig innsats, at vi tek i bruk teknologi på ein god måte og at vi får til eit godt interkommunalt samarbeid. I tillegg kan det hende at vi må vurdere tenestenivået i kommunen.

Ei brei folkehelsesatsing i alle samfunnssektorar er ein viktig føresetnad for å sikre livskvalitet og gode liv for Gol kommunes innbyggjarar. Enkeltpersonar må i framtida ta større ansvar for eigen helse, og helse og omsorgstenestene skal understøtte brukaranes eigne ressursar og meistring.

Utfordringar for Gol kommune er knytt til både eit brukarperspektiv og eit samfunnsøkonomisk perspektiv. Basert på begge desse perspektiva gir denne handlingsplanen satsingsområder og tiltak som vil bety ei dreining av helse og omsorgstenestene. Dreininga vil bety større innsats for barn og unge, større innsats for å avgrense og førebygge sjukdom, større innsats for samordning og koordinering av tenestene og ein større innsats for å nytte Gol-samfunnets samla omsorgsressursar. Dette er satsingar som vil gi ein betre helse og omsorgstenester for innbyggjarane og brukarar der meistring får hovudfokus, samtidig som trykket på delar av helse- og omsorgstenestene vil bli redusert på sikt.

Gol kommune skal:

- Sjå på tenestenivå og tildeling av tenester for å tilpasse kvaliteten til dei økonomiske rammefaktorane.
- Ha ei bemanning og kompetanse som er tilpassa behovet, demografisk utvikling og tenestenivå
- Vurdere struktur og organisering for å få til ein mest mogleg effektiv teneste.
- Vera ein pådrivar i interkommunalt samarbeid.
- Ta i bruk teknologi og nye arbeidsmetodar.
- Benytte statlege tilskotsordningar aktivt, både i forhold til kompetanseheving, men også når det gjelder investeringar.

6 Mål [Sjå kommunedelplan Meisting i alle livets faser](#)

7 Virkemidlar

Arbeidskraft og kompetanse

Strategi

- Rekruttere og utvikle ny arbeidskraft

- Legge til rette og tilby gode og ivaretakande arbeidsplassar slik at kommunen kan framstå med godt omdømme, gi høve til ny kompetanse, kompetansepåfyll og vidareutdanning
- God leiing av arbeidsplassane og leiarane må få hjelp og veiledning
- Nye yrkesgrupper er viktig for å møte framtidens behov for endra tenester. Musikkterapeuter, sosionomar, pedagogar, fysioterapeuter, ergoterapeuter, ingeniørar.
- Rekruttering av menn
- Rekruttering av minoritetsspråklege, legge til rette for språk og arbeidstrening
- Deltid til heiltid
  - Utdanning som del av kvalitetsarbeidet. Viktig bidrag også i folkehelseperspektivet frå ufaglært til faglært
  - Endra turnusordningar
  - Vikarpool kan bidra til at tilsette får større stillingsbrøk, må utgreiast
- Arbeidsplassen som læringsarena
- Kompetanse som understøttar «Meistring i alle livets faser». Utvikle Sjølvhjelp
- God læringsplassar for lærlingar og studentar

Gode lærlingeplassar er avgjerande for å få fleire helse og sosialarbeidarar. Sørgje for tilstrekkeleg dimensjonering.

Satsingsområder

1. arbeidstidsordningar. Vidareføre og utvikle arbeidet med nye turnusløyser i samspel med organisasjonane. I dag har vi medleverturnus og langvakter som ei forsøksordning.
2. legge til rette for fortsatt deltaking i arbeidslivet for pensjonistar etter ordinær pensjonistalder
3. vidareføre og utvikle samhandling med arbeidsliv, sivilt samfunn og utdanningsinstitusjonar for kompetanseheving.
4. fortsatt systematisk arbeid med kompetansestyring, korleis vi leiar for å bruke kompetansen som er til stades kvar dag. Riktig kompetanse til dei ulike behov brukarane har.
5. arbeidsplassen som skole. Vidareføre og utvikle strukturar og kulturar for læring i eigen organisasjon. Knytte læring opp til dei arbeidsoppgåvene ein møter i kvardagen. Dette handlar om å drive bedriftsintern utdanning, veiledning og kompetanseutvikling.
6. innovasjon – nytte ulike innovasjonsmetodar for å prøve ut ny kunnskap for læring og få effekt.
7. kompetanse i helse- og omsorgstenestene for å møte utfordringane knytt til sosial ulikskap i helse.
8. kompetanseheving på områder for følgje av nye og endra behov i befolkninga. Utarbeide kompetanseplan for helse og omsorg og dei enkelte avdelingar.
  - mestringtenking som grunnlag for all tenesteyting
  - vold i nære relasjonar
  - migrasjonshelse
  - spesialistkompetanse som følgje av tidleg utskrivning frå sjukehus og menneske med samansette behov (geriatrikks vurderingskompetanse, avansert geriatrikks sjukepleie, Rop-lidingar = Rus og psykiatri i tillegg til somatiske lidingar)

- koordinering av pasientforløp
  - etikk og kommunikasjon
  - samarbeid og mobilisering av frivillige og lokalt samfunn
9. pedagogisk tilnærming for å samhandle med brukarar, pårørande og familiare. Frå «Kva er i vege med deg» til «Kva er viktig for deg»
  10. kompetansesamarbeid for å planlegge bustadar og bumiljø som støttar opp under eigenmeistring og tiltak i helse- og omsorgssektoren
  11. leiarutvikling og leiarutdanning

Satsingar som skal vidareførast:

Samarbeide med USH Utviklingscenter for sjukeheimar på Ål

Etterutdanning for fagarbeidarar og høgskuleutdanna har vore tilrettelagt for mange tilsette som har ynskt dette. Kompetanseløftet 2020 har gitt tilskot frå staten slik at dette har vore mogleg. Det er tilbod innafor alle yrkesgrupper i helse og omsorg.

Fornyng av kompetanse skjer lokalt i alle avdelingar. Det er kurs og kontinuerleg kurs som er nødvendig for å heve eller oppretthalde kvalitet på tenesteytinga.

Kontinuerleg skoling og erfaringslæring i etisk refleksjon skal fremje betre refleksjon rundt kvaliteten på tenesta der tilsett møter brukar. Det er om lag 6 etikk-kontaktar i dei ulike avdelingane som arbeider lokalt på arbeidsplassane.

Fokus på velferdsteknologi har gitt auka forståing for kva slag moglegheiter dette gir våre innbyggjarar og her vil kommunen halde fram med auka styrke framover.

Masterutdanning og masterkurs er ulike fag der det er fleire av våre tilsette som tek. Det er både leiarutdanning, og utdanningar innafor andre studieretningar som har betydning for å møte framtidens behov for kunnskap.

Aktiv deltaking i ulike læringsnettverk viser seg å vera viktig for å få læring gjennom andre, via andre erfaringar og ny kunnskap. KS er ofte initiativtakar til dette, men læringsnettverk skjer også mellom Vestre Viken og kommunar, eller mellom kommunar.

Innovasjon og bruk av teknologi

Innovasjonsstrategiar

Gol kommune må framleis effektivisere og tenke nytt om kommunal service og kommunale tenester. systematisk og strategisk arbeid med innovasjon inneber vilje til å investere i arbeid der det er risiko både for å lukkast, men også mislukkast. Innovasjon inneber risiko fordi løysingar for framtida alltid er meir enn mindre usikre. Det er likevel større risiko ikkje å vera opptatt av innovasjon, fordi vi veit at endringar er nødvendige for å sikre innbyggjarane gode og tilgjengelege tenester også for framtida. Innovasjon er forandring som skapar meirverdi.

Fokus må vera tenesteinnovasjon knytt til satsingsområda beskrive i planen. Desse satsingsområda understøttar dei nasjonale satsingane:

Næromsorg – «den andre samhandlingsreformen». Den første samhandlingsreformen har hovudfokus på betre ressursutnytting i den kommunale helse og omsorgstenesta helsefaglege og medisinske samarbeid med spesialisthelsetenesta. Den andre samhandlingsreformen handlar om å mobilisere ressursane og set samspelet med familien, det sosiale nettverket og lokalsamfunnet i sentrum for merksemda.

Med dei utfordringane samfunnet står overfor på helse og sosialområdet, vil det vera av svært stor betydning å fjerne barrierar og tilrettelegge bustadar og omgivadar slik at dei fungere gjennom heile livsløpet. I «Innovasjon i omsorg» blir det understreka betydning av å bidra til at det må bli like vanleg å førebu bustaden på eigen sjukdom og alderdom, som å legge til rette bustaden i andre livsfasar. Dei fleste av dei bustadane og institusjonar vi skal bu og leve i og ta i mot hele og sosial tenester i dei neste tiåra, er allerede bygd. Dette gjeld først og fremst den ordinære bustadmassen av einestader, rekkehus og leilegheiter. Deretter gjeld det også dei sjukeheimplassane og bustadane til pleie- og omsorgsformål. Innovasjon i omsorg foreslår ein høg bustandard og tenestetilbod som kan kombinerast på ulike måtar og stimulere til at det blir utvikla eit mangfold av løysingar.

Kompleksiteten i utfordringane vil vera mange. Kommunens struktur og organisering må legge forholda til rette og bidra til å skape kultur for innovasjon og nytenking.

Velferdsteknologi

Gol kommune har som andre kommunar eit stort unytta potensial for å ta i bruk tilgjengeleg teknologi og for å utvikle ny. Med velferdsteknologi meiner teknologisk assistanse som bidreg til auka tryggleik, sikkerheit og til å få betre tilgjenge, ressursutnytting og kvalitet på tenestetilbodet. Velferdsteknologiske løysingar kan i mange tilfelle redusere eller utsette behov for tenester og innlegging i institusjon.

Ved hjelp av velferdsteknologi skal innbyggerane i Gol kunne bu lengre i eigen heim, bli mindre avhengige av andre, ha høve til sosial kontakt i nye former og oppleve tryggleik. Teknologi erstattar ikkje omsorg, men kan frigjera meir tid til direkte brukarkontakt og gi høve til brukarmedverknad i nye former.

Satsingsområder for innovasjon og bruk av velferdsteknologi i Gol kommune

Lokaliseringsteknologi

Gol kommune har kjøpt inn 3 GPS og fleire personar brukar no desse eller har prøvde GPS. Det må arbeidast meir med å skrive ned og systematisere erfaringane for dra nytte av desse erfaringane for framtida.

App

Det er mange aktørar som no vil tilby sine tenester til privat personar og kople teknologien opp mot tenesteytar. Formålet er større deltaking i utforming i eige liv. Sette tenestemottakar i førarsetet slik at tenestemottakar skal ta meir ansvar for eige liv. Kan gi auka fleksibilitet og brukarstyring i tenesta.

Her må kommunen vente med innkjøp til det har blitt ei felles løysing i IKT-samarbeidet i Hallingdal.

Velferdsteknologisenter

I dialog med innbyggerane og brukarar kjem det fram ynskje om ein stad der ein kan få informasjon om kva som finst av velferdsteknologi, hjelp til å finne ut kva som kan vera aktuelt for den enkelete og kvar det finst. Svaret på denne utfordringa kan vera å etablere eit senter der innbyggerane kan få råd og veiledning, eller få sjå og prøve utstyr. Dette senteret kan også vera ein god arena for å drive opplæring og kompetanseheving for tilsette. Det finst mange nettsider om velferdsteknologi, men den enklaste måten er å få prøvd det ut. Dette må gjerne vera ein ide til lokalt næringsliv å utvikle tilbodet.

Callsenter – helsehjelp

For å vera budd på å ta i bruk ny teknologi innafor helse- og omsorgstenestene har IKT-Hallingdal oppretta prosjekt for å møte desse utfordringane. Det blir sett på kva Kongsberg-regionen har utvikla av organisatorisk modell for handtering og administrering av mottak alle typar henvendingar, både telefonalar og andre varslingar. Dei analoge tryggleiksalarmane skal bytast ut med digitale i løpet av 2018. Det kan opne opp for fleire moglegheiter for private og kommunale tenester ved at Hallingdal kraftnett legg no til rette for SMART-løysingar inn til alle bustadar ved at straummålarane no skal bytast ut.

Mobil omsorg

Mobil omsorg er ei løysing for helse – og omsorgstenestas fagsystem som inkluderar elektronisk pasientjournal, og som blir nytta på nettbrett når helsehjelp skal utførast. Tilsette vil til ei kvar tid ha tilgjengeleg og oppdatert pasientjournal når dei er ute på oppdrag. Mobil omsorg legg til rette for ein meir effektiv arbeidsdag, og vil kunne bidra til auka opplevd kvalitet for brukarane og pasientsikkerheit. Effektivisering vil også føre til at frigjort tid kan bli brukt meir hos brukarane. Her er det moglegheiter for auka brukarmedverknad, ved å planlegge og evaluere planar og tiltak i samarbeid med brukaren, der det gir auka meistring for brukar. Mobil omsorg vart tatt i bruk i 2015 og blir no tatt i bruk der helsepersonell yt tenester i brukars heim. Institusjonen ynskjer også å ta mobil pleie i bruk og det vil innfasast etter kvart.

E-helse og IKT-løysingar

Bruk av digitale verktøy har etter kvart vorte sjølvstøtt i helse og omsorgstenesta. Det er behov for kontinuerleg fokus på opplæring, effektiv bruk og gjenbruk av data, lokal tilpassing av systema og integrasjon mellom ulike system. Det blir arbeidd heile tida med fokus på tilsette, system og mot leverandørar. Teknisk og fagleg utvikling må føregå parallelt. Stadig nye løysingar, metodar og system medverkar til at teneste til ei kvar tid må vera ein pådrivar og halde seg oppdatert, blant anna innan tema e-helse, mobil-helse, IKT, telemedisin og e-læring.

E-læring gjer seg stadig meir gjeldande og det blir no utprøvd e-læringsprogram innan legemiddelhandtering. Det vil framover bli vurdert om og innan kva slags tema e-læring vil vera ein metode for kompetanseheving.

Ulike IKT-løysingar er tatt i bruk i helse og omsorgstenesta. Først og fremst gjeld dette fagsystem som inkluderer pasientadministrasjon, forvaltning og pasientjournal. Elektronisk meldingsutveksling er etablert mellom kommunen og spesialisthelsetenesta. Tal på partnarar er forventa å auke og meldingar blir sendt kryptert og sikkert over Norsk helsenett. System for arbeidstidsplanlegging

Ressursstyring Visma er tatt i bruk og det er også tatt i bruk nettbasert system for beslutningsstøtte , til dømes Praktiske prosedyrer i sjukepleien PPS og Norsk Elektronisk Legehåndbok NEL.

Medborgarskap og brukarstyring

Medborgarskap

Ei endring i offentlege tenester kan berre skapast saman med innbyggerane. Det må byggast på eigeansvar og tillit til at folk vil ta ansvar og delta aktivt i fellesskapet. Ikkje berre gjennom offentlege ordningar, men ved å stille opp og gjera ein forskjell for kvarandre i det daglege. Slikt ansvar gir seg uttrykk både i organisert deltaking i frivillige organisasjonar, samvirketiltak, velforeiningar, brukarorganisasjonar og meir uformell innsats i lokalsamfunnet, familie og sosialt nettverk. Det bygger også på tillit og solidaritet mellom generasjonane.

Befolkninga må ikkje berre bli sett på som ein del av problemet, men også som ein del av løysinga. Effekten kan bli:

- Aktive medansvarlege slik at forventningane til tenestetilbodets kvalitet og omfang blir meir realistiske.
- Deltakande i det å kunne ta vare på oss sjølve og andre, slik at ikkje alt må overlatast til profesjonelle fagutøvarar.

Brukarmedverknad på systemnivå

Råd for eldre og mennesker med nedsett funksjonseven er ein representasjonsordning for å sikre god brukarmedverknad. Gol kommune har i tillegg eit ungdomsråd. Ungdomsrådet skal vera høyringsinstans i alle saker som gjeld ungdom. Helse- omsorgstenesta vil vera av stor betydning for ungdom både med omsyn til tenestene for barn og unge, men og av omsyn til tenester for eldre. Framtidas helse og omsorg handlar om ungdommens framtid.

Viktige arenaer for brukardeltaking er møter, høyringar og prosjekt. I tillegg til dei kommunale råda er det ynskjeleg å legge til rette for brukardeltaking i innovasjonsarbeidet, prosjekter eller i ad hoc-utval, med deltakarar som har erfaring frå ein spesifikk teneste, livssituasjon, funksjonsnedsetting og liknande, og klokskap til å sjå eigne erfaringar i lys av andre perspektiv.

Brukarstyring på systemnivå

Brukarstyring på systemnivå inneber å overføre makt og styringsmoglegheiter til brukarane. Brukarstyrte ordningar eller verksemder er etablert i mange land og blir ofte drive fram av unge mennesker med funksjonsnedsetting som vil ha styring med tenestetilbodet og tek eigarskap til både butilbod, driftsorganisasjonen og arbeidsplass. Det er grunn til å tru at dei etter kvart vil få følgje av den nye eldregenerasjonen som har andre ressursar til å møte alderdommen med og ikkje vil finne seg i å bli sett på sidelina.

Denne utviklinga kan også stimulerast gjennom tenesteutøving som er basert på empowerment eller myndiggjering. Det handlar om å mobilisere og styrke folk sine eigne krefter, og å nøytralisere dei kreftene i systemet som skapar avmakt. Slik eigenkraftmobilisering skal styrke enkeltindividet og

grupper slik at dei sjølve kan endre den situasjonen dei er i, og bidra til at dei kan koma i posisjon til å ta styring og delta i avgjersler som gjeld eigen livssituasjon og eigne levekår.

Brukarmedverknad på individnivå

Det å bruke brukarens eigen erfaringar og kunnskap om sin tilstand saman med fagleg kompetanse kan auke treffsikkerheiten i forhold til å sette inn virkningsfulle tiltak. Brukarmedverknad på individnivå bør vera eit samarbeid og ein dialog mellom brukarar og fagfolk der dei har ulike, men likeverdige roller og der dei har ulike, men likeverdige kunnskapar. Å støtte opp om den enkelte brukars ressurs og meistringsevne er eit mål.

Individuell plan skal sikre brukarmedverknad for brukarar med behov for langvarige og koordinerte tenester. nokon brukarar er som følgje av for eksempel kognitiv svikt eller alvorleg sjukdom i ein ekstra sårbar situasjon. Det er viktig å legge spesielt til rette for størst mogleg grad av brukarmedverknad for desse gruppene. Barn og unges rett til å medverke er eit anna viktig utgangspunkt.

Strategi:

- Gol kommune skal legge til rette for brei, open og tilgjengeleg medverknad
- Vidareutvikle samarbeid med brukargruppenes organisasjonar og frivillige
- Vidareutvikle arenaer for innbyggardialog og refleksjon for å fremme medborgarskap
- Prøve ut og utvikle nye metodar for brukarmedverknad
- Måle brukartilfredsheit